

texty rozkrájené mlhou

ROZHOVOR JAROMÍR ŠVEJDÍK
TEXT LIBOR STANĚK II.
FOTO VOJTĚCH VEŠKRNA

Jaromír Švejdík patří k našim neznámějším textařům, od prvních písni legendárních Priessnitz prozatím poslední hudební projekt nazvaný Letní kapela si drží nezaměnitelný rukopis. Ten je nasáklý deštěm a mlhou z jeho rodných Rychlebských hor, odkud na dálku vznikl i tento rozhovor. S Jaromírem jsme si povídali u příležitosti vydání jeho nové

knihy *Mimosezona*, která obsahuje vybrané texty písni, jež napsal v letech 1992 až 2022. Chronologicky seřazená publikace zároveň odkrývá vývoj Švejdíkových textů. Od raných romanticky procítěných poloh k těm smířlivějším, uvolněnějším a možná zemitějším, v dobrém slova smyslu. To se mimo jiné projevuje i v odpovědích, které míří k otázce vždy zpříma, bez zbytečných frází.

V *Mimosezoně* najdeme průřez tvých písňových textů, které od sebe dělí třicetileté období.

Z každé desky je v ní ale jen jejich nepatrná část. Podle jakého klíče jsi je do knihy vybíral?

Jak zpívá Prouza, čas všechno prověří. U textů pro Priessnitz to bylo jednoduché. Za tu dlouhou dobu koncertování ti vykrystalizují písničky, které rád hraješ na koncertech, protože v sobě mají nějakou chemii fungující na lidi i kapelu. U ostatních projektů to bylo těžší, ale snad jsem se trefil.

Jaké to je se na svoje rané texty dívat s takovým časovým odstupem? Ty se o nich

vyjadřuješ, že jsou možná trochu romanticky přeexponované, ale v 90. letech jste byli s Priessnitz hodně ovlivněni gotickým rockem, čarodějnictvím a veškerou tou temnotou, co vás obklopovala.

Já se docela nerad koukám zpátky, tedy ve smyslu, že mě baví víc dělat nové věci. Vždycky mě otravovalo zkoušet na koncerty starý songy. Ale vlastně ty desky slouží podobně jako deníky. Ale zpátky k otázce. Vlastně mi občas přijde, že to psal někdo jiný. A tak to má asi být, člověk se mění.

A jak moc jsi se teda za těch třicet let změnil jako textař?

Já jsem vlastně textař z donucení, na začátku jsem hrál na bicí, ale nikdo z kapely nechtěl zpívat, natož psát texty, tak to zbylo na mě. Asi jsem se něco za těch třicet let naučil, i když stále píšu spíš intuitivně. Nikdy jsem nezažil úplnou popravu od recenzentů, takže jsem možná i sebevědomější.

Prezentace písňového textu je vždycky tak trochu performance a nejde zcela odpárat od hudební složky... Myslíš, že texty ve výboru ob stojí jako samostatné básně?

Za mě osobně by texty měly v první řadě sloužit písničce. Nikdy jsem nenapsal ani slovo, dokud nebyla jasná její melodická linka a atmosféra. Občas se mě zeptal Pěta Kružík, jestli nemám něco v šuplíku, a já mu pokaždé odpověděl, že nejsem básník, ale zpěvák, i když o tom by se dalo taky pochybovat.

Tvůj velký přítel a zároveň spoluautor mnoha děl Jaroslav Rudiš v předmluvě knihy mluví o tom, že jsi textař, který se rád prochází po lesích a horách, po zmizelých vesnicích, hřbitovech s německými jmény. Tato estetika temného pohraničí se do tvého textařského, ale i výtvarného díla silně propisuje, respektive prokresluje. Uzávají všechna tvoje slova k písničkám doma v Jeseníkách?

Většinou ano, ale někdy mi postačí Stromovka. Ale že se rád procházím, chodím na túry, to je pravda. Beru to jako meditaci, zklidnění, tam vznikají nápady a nálady k novým písním, obrazům.

Uvažoval si nad svými texty – teď mám na mysli asi nejvíc u Priessnitz – v kontextu nějaké generační výpovědi, která tě sblíží s ostatními autory, jako je například Jiří Imlauf z kapely Houpací koně? Oba jste dobří pozorovatelé geografických i emočních periferií, které zároveň dokážou k posluchači promlouvat nějak univerzálně.

Na začátku Priessnitz to byl rozhodně protest proti tomu všemu lhaní do kapsy. Proto jsme používali německé názvy, abysme nasrali fotky a dědy, a ono to fungovalo. Dnes už je to jiné, Sudety jsou vlastně cool. Ale generačně spřízněni jsme byli spíš

s kapelami jako Prouza, Bratrstvo nebo Toyen. Myslím, že tam byl podobný pohled na svět, i když z jiného úhlu.

Tvůj poetický rukopis se odlišuje ve všech projektech. Třeba v Umakartu jsou to stále existencionálně tíživé stavy, které se ale odehrávají na pozadí „panelových příběhů“. V textech Jaromír 99 & The Bombers je zase patrnější daleko větší nadsázka. Jsou to roviny stylizace, anebo jsou pro tebe všechny tyto autorské polohy stejně blízké?

Ne že bych vědomě dělal koncepční desky, ale snažím se, aby věci do sebe zapadaly. Zjednodušeně řečeno, Priessnitz rovná se romantici pokaždé jinak, Umakart, pocit ztracenosti ve městě, potažmo v moderní době, Bombers jako že burani, co neumí hrát, kapela, co si ze sebe dělá prdel, Neckář stárnutí, pocit konečnosti, Kafka Band, experimentování mezi vysokým a nízkým, Letní kapela, hraní pro radost.

Najdeš tady u nás nějaké následovníky s podobným textařským rukopisem? Mě napadá třeba Sisi z Povodí Ohře, jehož texty jsou daleko drsnější, ale pod určitým interpretačním úhlem je můžeme chápat jako poctu odlehlému chebskému regionu.

Jak jsem říkal, Sudety jsou dnes cool. Ale určitě cítím souznění s kapelama, jako jsou Kittchen, Povodí, Houpací koně, Bratři Orffové.

Stíháš sledovat trendy v textech současných českých kapel z alternativního prostředí? Hodně mluví o tom, že v jejich životní realitě mizí hranice mezi osobním a veřejným, což v hudebních textech zapříčiňuje nárůst politických témat.

Trendy nesleduji. Ale sleduji spousty kapel, projektů, interpretů. Vlastně se vyhýbám jen českému hip hopu. Baví mě kytarovky, co hrávaly na Miro festivalu, který pořádá můj syn Matyáš se svojí kapelou Plusminusnula. Baví mě Katarzia, Květy, Živé květy, Post-hudba a další. Ale jinak si myslím, že můj politický názor je z mých textů jasnej, ale možná si to jen namlouvám.

To asi jo, v některých tvých dílech lze třeba vysledovat nabourávání stereotypního narativu týkajícího se česko-německých vztahů, což je samo o sobě politický. Přesto mi ale přijde, že ve svých skladbách vždycky spoléháš víc na bezčasí a mytologické aspekty. Je to tím zakořeněním do Jeseníků?

Asi ano, když tady žiješ, je to trochu jako ve snách, v mlze. Minulost, přítomnost, budoucnost, vše se propojuje. Mám to tak rád, procházet se sám se sebou a vnímat jen tak bokem, změny krajiny, louky, stromy, řeka, vesnice v údolí a v dále houká vlak. To jsou pro mě ideální podmínky, jak napsat text.

Tvůj nejznámější text je zřejmě Půlnoční, kterou jsi napsal pro film Alois Nebel.

V dokumentárním portrétu Jaromír 99 – tam odkud jsem se o něm ale vyjadřuješ, že ho nepovažuješ za svůj nejlepší. On je ale pro tvou tvorbu vlastně hodně signifikantní, jelikož v něm pracuješ s křesťanskou motivikou. Tu v tvých textech nacházíme od úplného začátku, třeba na desce Nebel z roku 1992 zpíváš: „Ještě stojím na nohou / ještě nejsem na kolenou / ukažte mi cestu, dejte kříž / dejte kříž a já půjdu / Ten kříž, co s sebou taháš je těžký a bolí / představuješ si Krista / nikde ti pak nenalejí.“

Proč se tato tematika ve tvých písních neustále objevuje?

Text Půlnoční jsem psal s tím, že ho nebudu zpívat já, a taky jsem byl ve značném presu. Vlastně jsem tím chtěl říct, že kdybych ho psal pro sebe, vypadal by jinak. Mimo chodem ta písnička vznikla v Mirošovicích na chatě, tam, kde se později udal Miro festival. Já jsem tedy velice vlašný křesťan, ale Sudety, který znám, Jeseníky, Rychleby jsou velice promodleným krajem, víru tu cítíš z každého šutru. Ale není to můj záměr, zpívat o Bohu.

Spousta lidí tě zná spíš jako populárního výtvarníka a kreslíře komiksů Jaromír 99, řada tvých ilustrací se objevuje i v této knize.

Jak moc se propisuje svět výtvarna do tvjí hudby?

Už od dětství jsem řešil, jestli výtvarka, nebo hudebník. Dnes už to neřeším. Vlastně si vždycky představuji, jak by obraz zněl jako písnička a naopak.

Takže už tam necítíš ten rozpor jako dříve? Ptám se proto, že v knížce tvrdíš, že určitá „mezioborová schizofrenie“ tě pronásleduje dodnes.

Je to spíš o soustředění, pro mě je těžký se přešaltovat z hudby na kreslení. Třeba teď když jsem na chalupě sám, zkouším vymyslet nové písničky, jsou to spíš jen skicy, ale do té soustředěný samoty mi pořád chodí maily, zvoní telefon, že brzy bude výstava a co plakát a tak dál.

Co tvůj nejnovější projekt Letní kapela? Z jaké potřeby vznikl? V rozhovoru s Michalem Pařízkem pro knihu Mimosezona říkáš, že žádný jiný člen nesměl být odjinud než z Jeseníků. Tím se vlastně tak trochu kruh uzavírá. Zase jsou tu ti „vlci z hor“.

Je to tak, jen doufám, že nějaký kus cesty ještě máme před sebou. Letní kapela vznikla z prostý potřeby občas si zahrát s kapelou, jen tak pro radost. Vlastně poslední roky trávím od jara do podzimu na samotě v Rychlebech a nápady se hromadí, takže oslovíš pár muzikantů, nejlépe místních, a už to jede. Člověk chce mít věci pod kontrolou, ale potom přijdou turné, album a rozhovory.

Začne si to žít vlastním životem.